

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutca 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Szemlélődések egyházi életünk terén. (Torda Lajos). II. — Evang. egyházpolitika. (Gaál Mihály). — Egyházi ének. (Szabó Béla). — Irodalom. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

Szemlélődések egyházi életünk terén.

II.

„Elszomorító az emberre, ha papjainkon, különösen a fiatalokon végig tekint.“ Ily nyilatkozatot hallottam nem rég világi részről. Tehát a só izetlenedik, érzi ezt a közönség. Hála isten hogy érzi. De legelőnkebben kell a bajt éreznünk nekünk, kiket saját megizetlenségünkért kettős felelősség terhe ér. Ezen baj ellen tegyünk, mert erről tennünk nem csak hogy legfőbb kötelességünk, de erről már tehetünk is. Először a tudományos téren; mert hiában elvész a nép, mely tudomány nélkül való. Az olaj kifogy lámpánkból, ha folyton nem öntünk bele. A mit a theologiai intézetben tanultunk, csak alap kezdő tőke, jaj, ha még azt is elveszítjük! Pedig sokan úgy járnak. Tartsuk fönn a szellemi viszonyt, melyben a theologian tanárainkkal voltunk, mely az iskolaajtó bezárultával rendesen megszakad, s melyet — sajnos — sokszor hidegség, sőt néha ellenségeskedés vált föl. Pedig hát egymásra vagyunk utalva. Legyen az „Ev. Egyház és Iskola“ theologiai akademiánk, s másik két intézetünk tanári karának is közlönye, ha már könyvet írni viszonyainknál fogva bajos, egyes kisebb keretű cikkekben mutassák be kutatásaik eredményét, hogy ez által a gyakorlati téren működő lelkészekben a tudományos szellemet neveljék, a kedvet fokozzák, s őket is tudományos munkálkodásra ösztönözzék.

Magunk között erős fallanxsa kell tömörülnünk, hogy együttes tervszerű föllépés által, igazi pastoralis prudentiával, megmenthesstük híveinket az elharapodzó hitetlenség, s ennek nyomán járó tévelygéstől, és az erkölcsi élet széttűlésének kárhozatos következményeitől. A néppel való közvetlen érintkezés aligha nem többet fog használni, mint könyvet adni pusztán a kezébe, s attól várni egyedül az állapotok javulását. Mindenek előtt kedveltesstük meg vele a bibliát, ennél

jobb könyvet nem adhatunk a kezébe. Kezdjük meg az emberfogás nagy munkáját az által, hogy kivetjük a hálót az evangeliomot. Az irás magyarázatra fectessünk főszűlyt, e nélkül egyházi beszéd képzelhetlen. Igyekezünk behatolni az irás szellemébe, ezzel csak a magunk munkáját könnyítjük meg, anyagot nyertünk, s óva leszünk a gondolatoknak czéltalan, ide s tova való csapongásától. A népet csak ez úton lehet bevezetni az irás ismeretébe, vallásos nézetei így tisztulnak, így nyeri vissza az ige régi tekintélyét. Nagy horderejű az igehirdetés. A hit hallásból vagy on, a hallás pedig Isten igéje által, mondja az apostol. Irásszerű, a jelenkor valláserkölcsei s társadalmi viszonyait helyes itélettel tárgyaló, úgy a közönség, mint az egyes szellemi életét lélektani ismerettel ecsetelő beszéd, mely az elevenre tapint, s nyilvánosságra hozza, a mi ezrek meg ezrek szívében, mint szent vágy titokban él, de a mit a profán világ előtt kimondani nem mernek; oly beszéd, mely a szív nemesebb vágyait éleszti; melyben egy gondolat sokszor a legelőnkebbébb vallási s erkölcsi kérdéseknek egész seregét kelti föl, mely keveset mondva is sokszor sokat sejtet; — ily beszéd úgy a köznép, mint a műveltek vallási szükségleteit kifogja elégíteni, és az ily irányban való igehirdetés, szakértelemről s a lelkészi hivatal komoly fölfogásáról tanúskodván; nagyban hozzá fog járulni a megingott papi tekintély megszilárdításához, mert fájdalom, holmi „szellemi nyomorék“ czímet is osztogat a közönség papi karunk egyes tagjainak.

Nem mondom, hogy a jó szándékot mindenkor a legjobb siker fogja koronázni, mert „interdum bonus dormitat Homerus“ de minden körülmények között építeni fog, ki praedikatori működése magasztos voltában veszi kezébe az életkönyvét a bibliát, s azt épülve tanulja.

Azután ott van egy másik fájós rész, a találóan „az egyház veteményes kertjének“ nevezett iskola, hol sajnos, sok tanító ugyancsak hagyja elvadulni a

csemetéket, midőn pusztán az értelmi rész gondozásával (már a ki azt is gondolja) igyekszik a vallásos nevelést pótolni; és ha gépszerű módszerével valamelyes világi ismeretet növendékei fejébe belegyömszült, a modern fölvilágosultság előharczosaként szeretné magát tekintetni. Bizony az igazi tanító az, csak hogy olyan nem sok van! A jelenkori ferde irányú nevelés gyászos következményeit tanúsítja a bölcselkedő, félszeg észjárású, ostobaságukban okosságukat hánytorgató s jellemtelen emberek nagy serege, kikkel úton útfélen találkozunk. Hát megisszák a levét az illető nevelők, s velük együtt mi lelkészek ezen elhibázott munkálkodásnak az Úr szőlőjében. A csekély fizetést is oly hanyagul, oly minőségű terményekben szolgáltatják be sok helyen, a fölvilágosult, egyházzal és iskolával nem törődő hívek, hogy aligha jó kedvvel nézi, a kit vele boldogítanak, de a kinek — ő szerintük — az is jó. És az ily szellemű, demoralizált, sok helyen meg agyon is exequált, néptől várjunk mi fizetésjavítást, mikor a meglevőt is sokalja s irigyli?!

Rosszul számít, a ki nem számít annak a szellemi tőkének állásával, mely protestáns egyházunknak egyedül hajtott gazdag kamatokat, értem az erőteljes protestáns tudatot, s az evangéliumi hitbuzgóságot.

Szóljak e előkelőbb állású világi hitsorsosainkról? Tisztelet a kivételeknek, a legtöbben vajmi keveset törődnek vallásukkal s egyházukkal, legföljebb, ha politikai érdek függ velük össze. Példájuk a népet is közönyössé teszi. Sok nagyon sok van a mi fáj. Senkit a látszat meg ne csaljon.

Komoly vizsgálódás után kiki meggyőződhetik, hogy a mondottakban túlzás nincs. Azokra a nagy hangon kürtölt jubilálásokra (ma napság csak ezekben nyilatkozik az az erőtelen vallásos tudat, a mi még létezik) ne építsünk oly sokat. Mai nap jubilálni divat. Az Idvezítő akkor sírt Jerusalemban népe fölött, mikor az ünnepelni készült. Nincs e a mi vallási és protestáns jellegűnek lenni akaró ünnepélyeinkben jó rész önistenítés; nem magunknak tömjénezünk-e, midőn az Úr nevét emlegetjük? Egyházi életünk nyavalygó. In capite et membris reformációra van szükségünk. Mindenek előtt in capite. Ezen reformvalósítására törekedjék a Luther-társaság. Támassza föl s nevelje Luther hatalmas szellemét mindenek előtt azokban, kiknek föladata, épen a szellemet a nép között terjeszteni.

Hitbuzgó, magas hivatását fölfogó, s annak betöltésére alkalmas lelkes karra van szükségünk, egyedül ettől, s az ezt támogató lelkes, magasabb állású világi elemtől várhatjuk csak egyházi viszonyaink kedvező fordulatát. Teremtse meg az egytív tartozás tudatát, a jó közszellemet a lelkes karban. Kisérje figyelemmel egyesek működését, s a mit üdvöset tapasztal náluk hozza nyilvánosságra a közjó érdekében. Karolja föl a törekvést, pártolja a tehetséget, s fektessen nagy súlyt a világi elem megnyerésére, melynek magatartása sok ügyben jobban hat a népre, mint a lelkes minden buzdítása.

Kisérje figyelemmel a Luther-társaság evang.

népünk életét, hívja föl a figyelmet a fenyegető veszélyekre, szolgáljon tanáccsal s tettel a hol arra szükség van; szóval legyen az egész egyháztestnek szeme, gondolkodó feje, s éber lelkiismerete.

Ezekben adtam elő, — csak úgy nagyjában — szemléldéseim eredményét, s tapasztalataimat, melyeket rövid három év alatt a lelkes pályán szereztem. Úgy hiszem, sokan látták már azt a sötét képet, melyet egyházi életünk a komoly vizsgáló előtt föltüntet. Én sem tudtam elhallgatni, a mi fáj. De bár aggasztó tünetek észlelhetők egyházi életünkben, bizom az életerők képességében, s az újjászületés közel bekövetkezésében. Érezzük a betegséget, érezzük, hogy orvoslásra van szükségünk. Ez az első lépés az újjászületés útján.

Torda Lajos.

Evang. egyházpolitika alapvonalai.

I.

(Egyházpolitika általában.)

Midőn az evang. egyházpolitika alapvonalait akarjuk meghatározni, mindenek előtt azon téves felfogást kell helyreigazítanunk, mely a politikáról, ezen „pogány fogalomról“ szelvében nyilvánul. Némelyek szerint ugyanis a „politika“ valami borzasztó dolog, igazi Pandora szelenczéje, melyben furfang, csalás, gyanúsítás, üldözés, átok, egy szóval minden foglaltatik, a mi az emberiségre vészthozó s az Isten országának terjedését gátolja. Ismeretes ugyan, hogy ezen felfogás igen közel áll az alsó néposztály felfogásához, mely minél kevésbbé ért valamit, azt annál rettenetesebbnek gondolja: ámde tapasztalati tény, hogy néha tanult tollforgató ember is nyilvánít ilyen felfogást, a kinek pedig az ő keserves görög tudományát legalább ilyen görög fogalmak tisztázásában kellene hasznosítania.

Lássuk tehát, mi a politikának eredeti értelme.

A politika alapjában a *πόλις* (vár, város, állam) szóban gyökerezik, s *πολιτεία* államügyek vitelét, állami kormányzatot, sőt alkotmányt is jelent; végre a „τὰ πολιτικά πράττειν“ annyi, mint közügyekben fáradozni, és „πολιτικῶς εἶχειν“ hazafias gondolkodásúnak lenni.

Eredetileg tehát politikus és hazafias egy jelentésű vala, s a szó eredeti értelmének elferdítése csak a visszaélés folyamánya.

Mindamellett senkinek sem jut eszébe az országgyűlési képviselőket és államférfiakat, kik ex professo politikusok, azzal megfizetni, hogy hivatásuknak veszett híret költi, s midőn például Trefort programbeszédében kifejti, hogy politikája e három szóban foglaltatik: „egészség, vagyonosság, miveltség“ ezt nem fogjuk egyjelentésűnek tartani a „mene, teke, faressel.“

A politika — Kossuth szerint — az exigenciák tudománya; s állampolitika nem egyéb, mint az állameszmében rejlő céloknak fölismerése s azoknak

idő és körülmény szerinti megvalósítása vagy legalább megközelítése.

Ezen analogia szerint tehát az egyházpolitika sem lesz egyéb, mint egyházi kormányzattan, vagyis az egyház eszméjében levő czéloknak idő és körülmény szerint, megvalósítása, vagy legalább megközelítése.

Mik azok az egyház eszméjében rejlő czélok, melyek elérésére kell törekednünk?

Hát erre így hamarjában felelni nagyon nehéz dolog, mert itt mi emberek nagyon eltérünk egymástól a szerint, a mint magáról az „egyházról“ különböző fogalmat alkottunk magunknak.

Mert az egyházfogalom maga is élő organizmus, melynek fejlődése s így története is van, s mely az egyénnek többi képzelete vagyis világnézlete szerint módosulást szenved.

Lássuk főbb vonásaiban az egyházfogalom fejlődését!

Az egyház, görögül ἐκκλησία — a Krisztushívők szervezett gyülekezetét jelenti, s Pál apost. tanrendszerének főfogalmát képezi. Pál apost. tanítása szerint azonban ezen szervezet, bár nem nélkülözi a „külső rendet és ékességet,“ mégis inkább a lelki erőknél eszményi szervezete, mely a test képében tétetik szemlélfelhetővé, melynek feje a Krisztus, tagjai a hívők. A Krisztus, mint központ körül sorakoznak a charizmák, a különleges tehetségek és ügyességek, mint ugyanazon szellem különböző nyilvánulásai, (ἡ γὰρ ῥωσὶς τοῦ πνεύματος), hogy itt egymást kiegészítve — felsőbb egységgé egybeillesztesenek (I. Kor. XII.).

Ezen szervezet azonban csak az egyes helybeli gyülekezetekről értendő, mert Pál apost. idejében az egyházegyetem fogalma még nem létezett.

Az egyházegyetem fogalmát Cyprian állapította meg „De unitate ecclesiae“ cz. művében, a kitől ama nevezetes mondás is ered: „extra ecclesiam nulla salus“, mely az eretnekek üldözését volt igazolódó.

A történelem logikája az egyház egységét és hatalmát a római püspökökben személyesíté, s a pseudoizidori decretum-gyűjtemény a pápista-rendszer végleg kifejtette. E szerint — a mi az egyházra tartozik, tartozik a pápára is, ki a világ legfőbb ura és bírója s így a világi kormányzatnak is egyedüli forrása. A püspökök hatalma is benne mint központban egyesül, s a zsinatok csak általa nyerik tekintélyüket.

Ezen fogalommal természetes ellentétben fejlődött ki a reformátori egyházfogalom. A reformációt megelőző időkben támadt egyházjavító mozgalom mind a pápista egyházfogalom ellen irányult, mint a melyben Isten országa és a pápista hierarchia azonosnak állítatott, s a hierarchikus intézményhöz való tartozás az üdvösség feltételének tekintetett. — A reformátorok elutasították maguktól az újrakeresztelők azon kísérletét, hogy mint hajdan a montanisták, novatiánusok és donatisták az eszményi egy-

házat megvalósítsák; de ép azért ezen eszményi és a való egyház közötti viszonyt tisztázniok kellett. — Ezen viszony úgy határozott meg, hogy az eszményi (invisibilis) egyház amaz egységes, egyetemes, apostoli szentegyház, melylyel a való (visibilis) egyház nem azonos ugyan, de vele összefügg; mert a hol az ige tisztán hirdettetik, s a szentségek igazán kiszolgáltatnak, ott az újjászülöttek igaz közössége valóban létezik.

Ujabb időben az egyház felőli nézetek két irányban tértek el. Egy felől ugyanis a Hegel-féle bölcsélet a vallás és erkölcs egységéből következtetve az egyház és állam (mint vallási és erkölcsi egyesületek) egybeolvadását helyezi kilátásba; másfelől a confessionalis lutheranizmus nem helyez súlyt annyira az egyháztagok közösségére, mint inkább a külső objectív intézményekre, melyeknek: az ige, a hitvallás, a szentségek, a papi hivatal stb. A modern protestáns felfogás szerint az egyház a keresztyén vallás-erkölcsi élet ápolására és fejlesztésére létesült egyesület, melynél az eszmény és valóság közti viszony figyelemben tartandó, és a folytonos fejlődés úgy a tanban, mint az alkotmányban és szertartásokban biztosítandó.

Ezek után alig szorúl bővebb bizonyításra azon igazság, hogy a milyen lesz az egyházról való fogalmunk, olyan lesz egyházpolitikánk is.

Az egyházpolitika, mint egyházi kormányzattan (éppúgy mint az állami politika) belügyekre és külügyekre vonatkozó irányelveket és eszméket fog fejtegetni. A belügynél az egyházi alkotmányt vagy egyházrendeztetet állapítja meg, a külügynél a más felekezeti egyházi testületek, de kivált az állam iránti viszonyait igyekezend tisztázni.

Lássuk most, hogy az egyház fogalmának fejlődésével mikép alakult az egyháznak az államhoz való viszonya a multban.

Ha az egyház és állam közti viszonyt apostoli felfogását vizsgáljuk, akkor meggyőződünk, hogy a „szentek egyesülete“ semmit sem tart kívánatosabbnak, mint békét és háborítatlanságot „a Krisztus testének építéséhez“; minek viszonzása fejében kész híven teljesíteni állami kötelezettségeit, s megadni mindeneknek a mivel tartozik vala — „a kinek adóval adót, a kinek vámmal vámot, a kinek félelemmel félelmet, a kinek tisztességgel tisztességet.“ (Róm. XIII.) És ez óhajtatás, s ahhoz alkalmazott viselkedés természetes is vala úgy az első alakulás nehézségeivel, mint a hirtelen, élnyomó, sőt véres üldözésre vete-medő államhatalommal szemben.

Nagy Konstantin által a keresztyén vallás állami intézménynyé s a császár az egyetemes egyház fejévé lett, mely állapot az orosz egyházban máig is fennáll. Az ily helyzet természetessé teszi az egyháznak kényszereszközök által való kiterjesztését, de egyszerűs mind annak elvilágiasodását is.

Nyugaton a frank királyok állami politikájának szüksége volt a római püspökök szövetségére, mi által ezek függetlenségre sőt hatalomra tettek szert,

mely III. Incze pápa idejében államok feletti főhatalommal fejlődött, s a pápa akkor az összes fejedelmek legfőbb hűbérurának tekintette magát.

Tudjuk, hogy e hatalom később — épen a pápai telhetetlenség és nyersség folytán — nagyon alászállott ugyan, s hogy a reformáció a pápa világoralmi terve az által, hogy vegyes sőt protestáns államok keletkeztek, véglegesen tönkre tette: a róm. kath. egyház még sem mondhat le a világi dolgokban való kizárólagos fölényének igényléséről, mint ezt a jelenlegi pápának legujabb encyclikája is tanúsítja; mert még mindig áll az, hogy „extra ecclesiam nulla salus“, s azon ecclesia catholica, melynek hierarchikus feje a pontifex maximus romanus, most is azonos az ecclesia christiana apostolica sola salvificával.

Az által, hogy a reformátorok az eszményi és való egyház közti különbséget (mint a hit általi igazulás és gyermekkeresztelés postulatumát) megállapították, a protestáns egyháznak mint uralkodó egyháznak még gondolatát is eltávolították. Sajátosságos anomalia ezzel szemben az angol állam-egyház; de ez történetileg az egyház keletkezéséből kimagyarázható, s inkább állampolitikai mint egyházpolitikai szempontból ítélendő meg.

Némileg hasonló fejleménnyel találkozunk a németországi lutheránus egyházban, hol a püspöki hatalmat a fejedelmek foglalták le. (Innen a főpap nem episcopus, hanem superintendens). A fejedelmi egyházkormányzat közvetlenül mint jus circa sacra, de közvetve mint jus in sacra is nyilvánult, sőt a jus reformandit és reprobantit is igénybe vette. A németországi egyházpolitika tehát oda törekszik (protestáns egyletek által) hogy az egyház az ő belügyei — vagyis tisztán egyházi és vallási életére vonatkozólag — a tartományi egyházkormányzattól való függetlenségét elérhesse, s a gyülekezeti önkormányzatot meghonosíthassa.

A helvét reformáció a gyülekezetből indult ki; de mig Zürichben a polgári és egyházi község egygyé olvadt úgy, hogy maga a világi hatóság theokratikus színezetet nyert: addig Kálvin az egyházfegyelem gyakorlása érdekében oly szervezetet adott az egyháznak, hogy ez másutt is, nevezetesen hazánkban alkalmazva hatalmasan közreműködött az egyháznak az államtól való függetlenítésére.

Ez azon presbyteri egyházkormányzat, melyből a hirhedett patens minket kiforgatni hiába igyekezett; ez azon alkotmány, mely tiszta formájában már csak a skótoknál és a magyar ág. hitv. evangélikusoknál található, s melytől magokat református testvéreink legutóbbi zsinatukon, a teljhatalmú konvent megalkotása által, megfosztották.

Gaal Mihály.

Egyházi ének.

Egy bécsi zeneköltő tévedt egyszer Rómában a híres sixtini kápolnába és elragadtatással hallgatta a csodálatos, égbehívó zenét, a melynek híre az egész

világon elterjedt. Gyors elhatározással ott, álló helyében, kottára szedte pontról pontra az egész darabot, s nemsokára Bécs egyik kápolnájában adatott az elő ugyanazon fölszereléssel és talán még nagyobb gondal, mint Rómában. De mit kellett tapasztalnia? — A zene, a mely amott szinte mennyből jönni látszott és az emberi szív legrejtettebb húrjait is megrezgettette, itt nagyon is földinek tünt föl és majdnem minden hatás nélkül maradt. Nagy volt erre a csodálkozás. Mignem végre rájöttek, hogy korán sem volt elég, csupán a zenét áthozni; át kellett volna hozni mindama körülményt, viszonyt, a melyek közt az Rómában adatni szokott. Így mintha nem is az a zene volna.

E történetke jutott eszembe, a mikor egy igazi, jó lutheránus faluból visszaérkeztem a nagy városba. Mily fenséges, örökbecsű egyházi énekeink vannak, gondolám, a mint ott ülék a kisdéd falusi templomban és körültem fölzúgott a híveknek a mennyboltozatot vivó éneke, egy ének, a melyben Jókai szerint „Nem félig nyitott szájjal, nem lesúnyt fővel, aggóskodva; de tele szívvel és tüdővel bocsátja neki a hangját minden ember; s a koldús rekedt hangja, az obsitos katona recsegése összevegyül a nagy urak és úrasszonyok énekével, s mindenkinek megkönnyebbül szíve-lelke utána.“

És aztán ott ültem a szép városi templomban és hallgattam, a mint a káutor egymagában, vagy legfeljebb egy kettőtől kísérve énekelte végig ugyanazon énekeket; oly vontatott, egyhangú, minden hatás, minden érzelem nélkülinek tüntek föl. Szinte azt kérdeztem, vajjon ugyanazon egy énekek-e azok.

Honnan van ez?

Egyszerűen onnan, hogy azok az énekek gyülekezetek számára készültek; arra való, hogy száz meg ezer hang énekelje azokat, betöltve teljesen a templomot, a termet; akkor szép, fölséges. De egy két hang, ha éneklí, szinte karrikaturája lesz az éneknek; nem áhitatra, inkább szánalomra gerjeszt. Akár csak valamely induló, a mely egy erőteljes katonazenekarttól előadatva, seregeket buzdít önfeláldozó harcra, ha gyöngye gyereksípon fújnák azt, rá sem hederítnék, ha ugyan még rá nem parancsolnánk, hagyja abba, ne rontsa hallérzékünket.

És városi gyülekezeteink, egy két kivétellel, mégis egy hajszállal sem járnak el jobban egyházi énekeinkkel.

Sok a panasz a gyér templomlátogatás ellen. — De vajjon csak a hívekben keresendő-e az ok? — Vajjon, ha bemegy, talál-e ott tápot, indítást az áhitatra? — A templom maga, mint templom, a prot. elvből kiindulva, egyszerűségénél fogva nem hathat kedélyére, kivált, ha még itt-ott bújkál csupán egy-egy alak benne. — Az ének a fentemlített okoknál fogva inkább zavarólag hat ájtatosságára. Marad a prédikáció. Az megengedem, szép, gondosan kidolgozott és szívhez szóló hangon mondatik el. Csak hogy már Jézus tanította: a legjobb mag is elvész, ha a föld, melybe esik, nincs rá előkészítve. Hatás nélkül marad a legszebb, legragyogóbb beszéd is, —

hogy ha az emberi szív, az emberi kedély nincs rá kellőképp előkészítve; hogyha nincs semmi, a mi őt e köznapi élet köréből kiragadva egy magasabb, tisztább világba áthelyezze; köznapi gondolatait, érzelmeit álomba ringatván az emberi szív, az emberi ész magasabb, nemesebb kívánságait, törekvéseit érvényre juttatja. És ez ép az éneknek a feladata. A mint az ének különbözik a közönséges beszédétől, épúgy különbözik az éneklő, vagy szép ének hallgató ember kedélyhangulata is a munkáját végző, dolgai után járó ember kedélyhangulatától. Az ilyen ember azután nem mint kritikus fogadja a szószékre lépő papot, hanem mint egy szíve mélyén megrendült, valami magasabb, valami tisztábbat sejtő- és kívánó lélek; nem kérdezi, vajjon minden egyes szó, minden egyes állítás teljesen bebizonyított, minden kétségen felüli, hanem magába szívja minden még oly egyszerű szóból, gondolatát is a beszédnek, mint a napmelegétől kiszikkadt föld az esőnek cseppjeit, mert érzi, hogy szüksége van rá, észrevette az ürt szívében és azt beakarja tölteni bármivel. Mig ez előkészület nélkül, vagy egy gyarló ének által elkedvetlenítve, untatva jaj a papnak, kinek ilyenkor prédikálni kell! — Minden egyes szavát latba vetik, minden mozdulatát megbirálják; a legértelmesebb, kedélyhez szóló munkáját is végig hallgatják, mint a hogy egy kortesbeszédet, vagy beszámolót szokás hallgatni, csakhogy még csekélyebb figyelemmel, mert egyetlen egyszer hagyja el ajkait valamely általánosabban ismert többször hallott kifejezés, vallási meghatározás, s vége minden figyelemnek; „köznapi, rég ismert dolgokat csépel.“ Áhitatos épülésről természetesen szó sem lehet.

Igy boszúlja meg magát az istentisztelet egy fontos részének elhanyagolása az egész istentiszteleten, aztán az egész gyülekezeten. Sok városi gyülekezetünk pusztulásához, ki tudja, mily mértékben járul hozzá az egyházi énekügy elhanyagolása is!

De hát azt fogják mondani, ennek a nép az oka. Annak kell énekelni és együttes ének által önmagát építeni, buzdítani. Mért nem teszi hát? Igaz, mért nem teszi? Hanem hát a tény megvan. Nem teszi. Minekünk már most, azt hiszem, nem szabad, legfeljebb egyet egyet káromkodni, azután pedig csöndes resignációval nézni a dolgok folyását; hanem hozzálátni, kutatni a baj forrását és annak gyógyításáról gondolkodni.

Hogy mi lehet a baj forrása, és miként volna az orvosolható, őszintén bevallom, én nem igen tudom. Épen keresni kell.

Lehet, és valószínű, hogy legnagyobb ok az énektanításnak tagadhatlanul nagymérvű elhanyagolása épen a városi iskolákban. A tárgyak és tanulnivalók sokasága oly nagy a városi iskolákban, hogy szerencse, ha hetenként egy árva órácska jut az énekre is. Azt is elfoglalja az okvetlen megkívánt világi dalok betanulása, hogy egyházi énekre évenként ha jut, egy két óra. A tanítónak egy kis egyháziatlansága, a lelkész gondatlansága, és egészen kimarad. Így aztán a mit „a Jánoska meg nem

tanúlt, azt a János sohasem tanulja meg“ és nem is tudja.

Itt kellene megpróbálni a javítást. Tanítsuk a városi iskolákban is rendszeresen és kimerítően az egyházi éneket. Egyáltalán nem ártana, ha mindennap is a tanítást egy egyházi ének eléneklésével kezdőnk, mint a hogy hajdan volt. Tanítsuk aztán rendszeresen, t. i. úgy, hogy a tanulók mindig az előtte való héten gyakorolják be az éneket, a mit a következő vasárnap a templomban énekelni fognak. Így tudja a gyerek, mért tanulja, hol kell annak hasznát venni. Hogy pedig túlságosan meg ne terheltesse a növendékek az énektanulással, a tanító a lelkeszszel egyetértőleg megállapíthatja az énekek számát, a mit abban az egyházban énekelni fognak. — Nem szükséges az egész nagy tömeggel bajlódni; — kisebb szám is megteszi; — csak tudják mindnyájan jól.

A lelkésznek meg nem csupán az istentisztelet látogatására kell buzdítani a híveket, hanem arra is, hogy ott szorgalmasan énekeljenek. Most úgy áll a dolog, hogy még azokban a városi gyülekezetekben is, a hol az ének ellen nincs nagyobb panasz, bizony, bizony csak az alsóbbrendű nép és egy-két öregebb énekel, a fiatalja és miveltebbje azt nem tartja szükségesnek, sőt gyakran egyenest hozzá nem valónak. Ezt tehát föl kell világosítani, hogy a közös ének az evang. istentiszteletnek egy lényeges és okvetlen megkívánt kelléke, és folytonos buzdítás által kivetkőztetni előítéletes elfogultságából. Sőt egyes egyesületek alakítását sem tartanám egészen lehetetlennek. Ha kölcsönös segélyezésre sat. alakúlnak egyletek, miért ne közös, köteles éneklésre is? Különben, ha ez nem tetszik, lehet ennek másképp is módját ejteni, hogy kevésbé állíttatnék élére a dolog és a cél, a közös éneklés emelése mégis eléretnek.

Csak tenni, tenni kell valamit. Mert a mint most van, tovább így nem maradhat. Ha nem sikerül a közös éneklés emelése, kénytelenek leszünk behozni a magán- és kar-éneklést. — A pénzt meg vennünk kell, a honnan a templomokra, iskolákra vesszük. Inkább jusson kevesebb azokra. — Mert ének nélkül keveset ér a szép templom, fél munkát végez az iskola.

Szabó Béla.

IRODALOM.

A mi Urunk Jézus Krisztus kinszenvedésének és halálának szent története. I. Virágvasárnapra. II. Nagypéntekre. Az 1773. Pozsonyban kiadott szöveg nyomán fordította **Melcer Gyula** acai evang. lelkész, esp. főjegyző. — Ara kötve 16 kr. Budapest. Hornyánszky Viktor sajtója. 1885.

A fenti művecskében, ismeretes terjedelmében, sorrendjében, minden kihagyás nélkül immár magyar nyelven is olvashatjuk a passiót! Az énekek közül idáig csak keveset ismertünk magyar fordításban, ezek e könyvecskébe is föl vannak véve, a legtöbb ének azonban Melcer Gyula fordításában jelen meg. A szentirási szöveg, helyes tapin-

tattal, a „Brit- és külföldi Bibliatársulatnak“ Budapesten 1878-ban megjelent kiadása szerint van adva. Rövid előszó után a virágvasárnapi: „Nebesky Pán“ kezdetű éneket a fordító így indítja meg: Égi' Urunk — Szívben leborulunk — Nagy jószágod előtt ma — Hogy emberré lettél, mint mi — S mentél a halálba.

A következő versben:

Ach jáť sem Kriste, přičina smrti tvé.
Ach já zajiste rán tvých i krve tvé.
Ach Jezu, Jezu, ty beráňku tichý
Zsňals z světa hřichy.

az első két sor fordítása elég hű: „Én vagyok oka a te halálodnak — Véred, sebed s égető kínodnak.“ — A másik két sor fordítása már szabadabb, de szintén helyes: „Oh Jézus, Jézus, türelmed olyan nagy — Jó Megváltónk vagy!“

A fordító, mint látjuk, nem ragaszkodik a betűhöz, hanem a szellemet, a gondolatot igyekszik visszaadni. Az átvett énekeken változtatni bajos dolog, s azért hiszem, hogy pl. a dunántúli énekes könyvből átvett: „O tezkosti, o žalosti“ kezdetű ének szebben zengett volna Melcer Gy. fordításában. Például a 2-dik vers: „O zármutku, nedostatku — Pán na križi umirá — Tak království nebeské — Z milosti nám dáva. — magyarban így hangzik: Oh nagy inség, keserűség! — Isten fia meghala — Mert a mi bűneinknek — Terhe rajta vala. — A második két sorban az első sorokból folyó consequentiának kellett volna kifejezést adni az eredeti szöveg szerint, holott az átvett fordításban az Isten fia halálának oka van elmondva.

Melcer Gyula énekeinek rhythmusa erős s kiváló érdeme, hogy a rímekre is ügyel. — Így pl. a könyv végén álló nyolcz és hét tagu sorokból álló imájában az első két szakban egyetlen egyszer sem vét a metszet ellen, a harmadik szakban is csak egy ilyen — sokszor elkerülhetetlen — szabálytalanságot észleltem.

Különben a költői ihlettségű s az egyházi énekirodalom terén előnyösen ismert fordító nem szorult dicséretre, sem arra, hogy művét ajánlgassam, ajánlja az maga magát és ajánlja a pest megyei evang. esperesség, mult évi jegyzőkönyvének 21-dik pontja szerint a következőképen: „Főesperes úr bemutatja Melcer Gyula acsai lelkész virágvasárnapi és nagypénteki magyar passióját, mint oly művet, mely a vegyes nyelvű egyházakban sikerrel használható; közli egyuttal a pápi értekezlet elnökének — Dobronyovszky Károlynak — e műveस्कére vonatkozó abbéli véleményét, mely az énekeket népszerűen a jelesen fordítottaknak s a művet használhatónak mondja. — Határozottatott: hogy az esperesség örömmel üdvözli e liturgikus, hézagpótló magyar munkát kiadását óhajtja, és a vegyes-ajkú egyházaknak megszerzés végett ajánlja.“

Ez a kis magyar passió könyvecske tehát nagy dolgokat mozgat, először is építeni akar, aztán megakarja szerettetni a magyar nyelvű istenitiszteleket s mintegy int bennünket, hogy e czélből azon módon rendben tartassuk meg őket, mint a hogy a tót istenitiszteleket tartottuk.

Hiba volna tehát, a liturgián lényegesen változtatni, avagy azt egészen elhagyni.

Teljes szívünkben üdvözölhetjük e könyvecskének megjelenését, melyet a fordító tót-prónai és blatniczai báró

Prónay Dezső úrnak, a magyarországi evang. egyházak és iskolák főfelügyelője és az acsa-erdőkürthi egyház felügyelőjének s pártfogójának mély tisztelete jeléül ajánlott, ki is 100 példányt rendelt meg az acsai egyház használatára, Megrendelhető Hornyánszkyknál.

Endreffy János.

BELFÖLD.

„Az én erőm erőtlenség által végeztetik el.“ Ez a biztató ige betölt újabban a Pozsony-megyében, az osztrák határszélen, minden evang. gyülekezettől távol fekvő kisdud nagylévárdi egyházunkon is. Ott az iskolás gyermekek eddig az 1799-ben épült szerény lelkészi laknak egy nagyon szűk szobájában tanítottak. A hívek tehát elhatározták, hogy külön iskolaházat építenek. — És ez tőlők, a kevés számuaktól, a nagyon szegényektől, — merész vállalkozás volt. De találkoztak jóttevők. — Özvegy Pukánszky Andrásné, született Kubáni Teréz, kinek összes földi vagyona 3000 frt., ajándékozott nekik 800 frtot, gróf Wenckheim István a téglát kedvezményi áron, az épületfát ingyen adta, az államsegélyből pedig 120 forint jutott nekik. Ezenkívül buzgott az egyháztagok áldozatkészségének kútforrása, adtak a magok szegénységéből pénzt, vetekedve ingyen végezték a szekeres és gyalognapszámokat. Az építési költség 1428 frt 82 kr. volt, de az iskola udvarának rendbe hozására és bekerítésére még hiányzik a 200 frtnyi fedezet. Az új iskola felszentelése a vizkereszt utáni harmadik vasárnapon ment végbe. A zsufozásig megtelt templomban Simko József lelkész-tanító, kinek a munka jó sikerében kiváló érdeme van, Zsolt. 34. 12. alapján fejtegette, miért szükséges az iskola és az iskolai tanítás, és meghatott szívvvel köszönetet mondott a jóttevőknek. Erre az egész gyülekezet elment az új iskolába; ott adta ezt a lelkész át az ő rendeltetésének, és kérte rá az Isten oltalmát és áldását. A kegyes lévárdi hívek pedig hajlékaikba térve örömmel mondogatták: a mi kedves őseink hagytak ránk templomot és lelkészlakot, mi pedig iskolát hagyunk utódainkra! Szívvel kívánjuk, segítse őket továbbra is az Isten, ki adta nekik a jó szándékot és a jó végbevitelt!

R.

KÜLFÖLD.

Lipcse, 1885. december — A lipcsei ev. Gusztáv-Adolf-egylet f. hó 6-án az itteni ev. Vereinshaus nagy termében tartotta meg ez idei közgyűlését főt. Pank superintendens úr elnökle alatt. Annak daczára, hogy a szokott ünnepélyesség ez alkalommal el maradt a terem teljesen megtelt előkelő közönséggel.

Egy bevezető énekvers után az egylet elnöke nyitotta meg megható előbeszédével a gyűlést, a melyben mindenekelőtt okadatolja az ez évi közgyűlés istenitiszletli ünnepélyességének elmaradását, de egyszersmind azon reményét fejezi ki, hogy az elmulasztott utólag pótoltatik ki majd és pedig karácsony és husvét közti időben. Ez alkalomra tehát csak a számadási (geschäftlicher) rész maradt. Örömmel jelenti, hogy Lindenauban (Lipcse mel-

lett) a Gusztáv-Adolf-egyletnek új filialis keletkezett s azt üdvözl. S végül kötelességének tartja — bár szomorú szívvel — az egyleti bizottság igen kiváló s hű tagjának dr. Kahnis tanár betegsége miatt az áldásos munka teréről való visszalépését, s helyébe tiszt. Hölscher lelkész megválasztását kijelenteni.

Ezután következett dr. Hempel iskolatanácsos értekezése az „Iskolai életről a Diasporában“, mely némileg az elmaradt ünnepélyességet pótolta. Ezen szabadon tartott, folyékony beszédében az előadó úr az ismert könyörületes samaritanusról (Luk. 10, 25—37) szóló bibliai részletből indult ki.

Gusztáv-Adolf-egyletnek — kezdi a szerző — eleitől fogva gondja volt a diasporában élő ev. hitsorsosainkat együvé gyűjteni, segélylyel támogatni őket, hogy legyen házuk, melyben szolgálhassák az istent, legyen papjuk a ki nekik az isten igéjét hirdethesse és a szentségeket kiszolgáltathassa, s hogy ha a végső órájuk elközelgett elkísérhesse az örök nyugalomra . . .

Hány ezer ev. gyermek vész el a diasporában a kedvezőtlen viszonyok miatt; ezeket megmenteni gondja a Gusztáv-Adolf-egyletnek, együvé gyűjteni őket, nekik tanítókat adni s ezeket s hátra maradt özvegyeiket, árvaikat segíteni. Gusztáv-Adolf-egylet az ev. egyházi ügy mellett felismerte az ev. iskolai ügy nagy fontosságát, mert jól tudja, hol a fiatalság, ott a jövő.

Értekezéséből csak hamar kitűnt, hogy tulajdonképpen nem iskolai életről, hanem iskolai hiányról akar az előadó úr beszélni. — Hogyha — mondja — a szászországi kisebb gyülekezetek rendezett egyházi és iskolai viszonyait megtekintjük és összehasonlítjuk a Galiczia, Cseh, Morva, Karinthia vagy Szilezia stb. ev. egyházi és iskolai viszonyai- val, úgy alig lehet ez utóbbiakban iskolai életről beszélni, hanem sokkal inkább iskolai hiányról.

Az előadó úr — számos s bő adatokkal rendelkezvén — meghatóan rajzolja némely ev. gyülekezetek nyomorát s melyek ép azért az egyletnek szívének vannak, mint pl. Opatovitz, Csaślaw, Herspicz, Jaroslav stb. — A nevezett egyházközségek tagjaival osztzkodnak ugyan a létért való küzdelemben különösen a tanítók is; de hogy legyen kedvük a tanítóknak, hogy fejtsenek ki szeretetet hivatásuk iránt, mikor az anyagiakkal oly nagyon kell küzdeniök, mikor alig bírják a legszükségesebbet életük fenntartásához. — Ily viszonyok között lehetetlen, hogy a tanító oda adó szeretettel végezze hivatását.

De ép oly sötét képet nyújt az előadó úr az egyes iskolaépületekről a diasporában, ha ugyan e nevet megérdemli. Sok iskola felépítéséhez ugyan már a Gusztáv-Adolf-egylet is járul segélyével, de mégis mily nyomasztó, az ezen építkezésekből eredő, terhek maradtak a gyülekezeteken. Nemcsak az elősorolt községek állapota ilyen, a Gusztáv-Adolf-egylet jegyzőkönyvének minden lapján olvashatni hasonló rajzokat a diasporában élő hitsorsosaink nyomoráról.

Hát még hogy állanak a dolgok a diasporában oly helyeken, a hol az egyház híveknek iskolájuk sincs. Az ev. gyermekek a róm. kath. iskolában nyernek oktatást, hát nem természetes dolog-e, ha a róm. kath. tanító ezen gyermekeket a róm. egyház számára neveli, lehetetlen e itt be nem látni, hogy a gyermekek legalább elidegenítettnek az

ev. hittől. Az a rövid confirmandusi idő, a mikor is a gyermekek órányi távolságra kénytelenek a paphoz zarándokolni, nem képes ezt helyre pótolni, a gyermekek soha nem felejtetik el a kath. iskola benyomását.

Hogy a Gusztáv-Adolf-egylet főműködési tere miért éppen Ausztria? erre a felelet egyszerű, mivel ép ott az ev. egyház és iskola legnagyobb veszélyben fog s pedig különösen azóta, mióta az új osztrák iskolai törvény életerejévé vált, melyre nézve az előadó úr nem akar ugyan itélni, hanem a dolog természetében áll, hogy a confessionális iskolák megszüntetésével (talán confessio nélküli iskolák behozatalával) nagygyá vált a veszély az ev. iskolákra nézve. Igaz, örömteljes kitartást tanusítanak az egyes ev. egyházak iskoláik fenntartása érdekében (mind ezt példaképpel illusztrálja) de nem kevésbé áldásosan működnek a vándortanítók is, kiket a Gusztáv-Adolf-egylet küld ki, tehát csak az egylet segélyével képesek a veszélylyel szemben küzdeni. Ez a tér a könyörületesség és áldozatkészségnek nagy tere, ezen téren akarja a Gusztáv-Adolf-egylet betölteni hivatását.

A szomorú képek mellett megnyugtató példákat is hoz fel az előadó úr, nevezetesen mondja, hogy sok ev. lelkész és tanító sikeresen működik kint, messze országban; így Alexandria, Beirut, Smyrna, Rómában ev. intézetek állanak fel, de ismét ezek existenciájának kérdése is csak a hitsorsosok segélyétől függ, a nagy áldozatok — mondja — a melyeket az egylet hozott csak csep az izzó kőre.

Miután a Gusztáv-Adolf-egylet ügyét a jelen lévő legmelegebb pártfogásába ajánlotta, befejezte értekezését.

E beszéd után Fährndrich úr pénztáros vette át a szót, hogy az egylet számadási állapotának mikénti állását közölje. Ebből röviden azt emelem ki, hogy Lipcsében és a vidéki parochiákon az összes ez évi bevétel 15741-87 márkát tesz ki, mely összegből 13777-91 m. lipcsei gyűjtés, 1963-96 m. pedig a vidéki gyűjtés eredménye. Ezenkívül a tőke özv. Kusch asszonyság 1500 m. és Klein E. úr 1000 m. adományával gyarapodott. Ez évi kiadása 13790-39 m. s bele számítva a költségeket is 15741-87 m. Ez összegből az alapszabályok 10. §. értelmében 4300 m. a központi bizottság, ugyanannyi a főegylet rendelkezésére és 5190-39 m. a lipcsei egylet rendelkezésére adatott, a mely az összeget a következő ev. gyülekezetek között osztotta szét:

Csehországban: Bodenbach 200 m., Kommotau 100 m., Csaślaw 200 m., Eger-Falkenau 300 m., Opatovitz 200 m., Tepliz 200 m., Wilimow 200 m. — Morvaországban: Harspicz 100 m., Schönberg 100 m. — Felső-Ausztriában: Steyr 224-39 m. — Karinthiában: Klagenfurt 300 m., Bleiberg 300 m. — Galicziában: Jaroslav 200 m. — Magyarországon: Lőcse 200 m., Debreczen 100 m. — Erdélyben: Nieder-Eidesch 300 m., Bajorországban: Rosenheim 100 m. — Általános szeretet adomány 100 m. Osztrák ev. iskolák részére 300 m. Haber és Opatovitz-i ev. tanítók részére 300 m. Csehországi vándortanítók részére 200 m. Lipcsei theol. stipendium 600 m. Az erdélyi Kreisch-i iskola 164 m. Bleibergi lelkész részére 202 m. — Így megtörténvén a számadás, a gyűlést az elnök úr áhitatos imája és Lutheréneke 4-ik részének eléneklése zárta be.

VEGYESEK.

— A **kemenesalja-i** egyházmegyéből e lapok 5-dik számában az új esperes megválasztása jelezte. Tévedések, téves levelezések, reklamálásokat sat. kikerülése végett megjegyeztetik, hogy az eddigi esperes folyó évi — később közzé teendő — egyházmegyei gyűlésig hivatalban marad, a levelezések tehát hozzá intézendők.

— **Kitüntetés.** **Sárkány József**-nek az ítélő tábla tanácselnökének és a budapesti esperesség felügyelőjének Ő fellege a birói pályán szerzett érdemeinek elismeréséül a Lipót-rend lovagkeresztjét díjmentesen adományozta.

— A **győri** gyülekezet 100 forinttal a Luther-társaság alapító tagjainak sorába lépett.

— A **theol. akadémián Pozsonyban** a folyó tanév nyári felének tanterve a következő: 1. Csecsetka Sámuel igazgatótanár előadja az egyházjogot, egyháztörténetet s vezeti az egyházjogi- s történeti seminariumot. 2. Trsztyénszky Ferencz r. tanár előadja a homiletikát, pastoralis theológiát, gyakorlati exegesist, bibliai tót nyelvet s vezeti a homiletikai és a katechetikai seminariumot. 3. Schneller István r. tanár előadja a bölcsészettörténetet, neveléstant, aesthetikát, metaphysikát, német nyelvet s vezeti a philosophiai seminariumot. 4. Vasskó Gyula r. tanár előadja a ker. dogmatikát, a galácia-beliekhez írott levél magyarázatát, a bevezetést az új testamentomba s vezeti az új szövetségi exegetikai seminariumot. 5. Dr. Masznyik Endre r. tanár előadja a synoptikus evangéliumok magyarázatát, a ker. erkölcsant s vezeti a dogmatikai seminariumot és a dogmatikai repetitoriumot. 6. Pukánszky Béla r. k. tanár előadja a héber nyelvet, Esaias magyarázatát, az ó testamentum theológiáját s vezeti az ó testam. exegetikai seminariumot. 7. Krucsek István m. tanár előadja a magyar protestáns egyháztörténetet, a legújabbkori egyháztörténetet s a symbolikát. 8. Böhm János m. tanár előadja az új szövetségi kortörténetet, az írásmagyarázást s a latin nyelvet. 9. Dr. Pávay Vajna Gábor főorvos előadja a közegészségtant. 10. Frühwirth Sámuel tanító tanítja az egyházi s liturgiai éneket.

— **A-Bodonyban,** Farkas Géza lelkész úr N.-Szombathely eltávazása után megüresedett papi állomásra, az egyhanglag megválasztott **Simkó Gyula** b.-gyarmati segédlelkész úr, f. e. január 31-én, Simkó Frigyes b.-gyarmati- és Fényes Lajos gutai lelkész urak által, iktattatott be rendes lelkészül. Nem mulaszthatjuk el örömiünknek és hálánknak kifejezést adni, azon, a mai korban ev. egyházunkban ritka esemény fölött, miszerint ez alkalommal két kiváló, magas rangú férfiú bizonyosságát adta annak, hogy nem szégyenli az Úr evangéliomát s az egyház rendes évi fizetőjeül kötelezte magát. S ezen buzgó uraink: Laszkáry Gyula helybeli felügyelő úr önmagysága és Buttler Ervin báró öméltsága, a kik hiványilag arra kötelezték magokat, hogy a papi és tanítói földek után az adót (körülbelül 75 frtot) fizetni fogják mindaddig, míg azon tőke, melyet a volt lelkész idejében e czélből alapítottak, ki nem nővi magát annyira, hogy annak kamatja elegendő legyen ezen adóteher viselésére. Azonkívül Buttler Ervin báró úr, 4 öl tüzi fa évenkénti fizetésére kötelezte magát, szintén hiványilag, a lelkész javára. Isten áldása kísérje úgy az új lelkész, mint ezen mi kedves, hitbuzgó uraink szent munkájokat.

— **Boldogult Szontágh Imre,** volt főtanodai és esperességi felügyelő: a) a rozsnyói evang. főgymnasiumra 100, a rozsnyói evang. egyház 2-ik papi tőkájére 50, a tiszakerületi nyugdíjintézet tőkájére 50, a gömöri esperességi gyámintézet tőkájére szaporítására szinte 50 frtot hagyományozott. Aldott legyen emléke közöttünk.

— A **rozsnyói** evang. egyházban az 1885-ik év folytán született: 55 f., 42 l. = 97; konfirmáltatott: 28 f., 20 l. = 48; hirdettetett: 35 pár; eskettetett: 29 pár, kik közül tisztá 15, katolikkussal vegyes 7, reformátussal 7; meghalt: 43 fi- és 45 nőnemű = 88. Halál által felbontott 27 pár. Úrvacsorával 1691 lélek.

— **Egyházi választások.** — A **somorjai** egyház felügyelőjévé a buzgó és érdemes eddigi számadó gondnokát **Plutzer Jánost** választotta. — **Péter Ádám** volt majosi helyettes lelkész a hrasztováci (Slavonia) evang. gyülekezet lelkészeül választott. — A **budapesti** evang. magyar gyülekezet f. év febr. 4-én tartotta lelkészjelölő gyűlését s kijelölte: **Horváth Sándor,** kővágó-eörsi —, **Farbaky József** nyiregyházi lelkészeket és **Korbélyi József,** budapesti helyettes-lelkészt. — A választás határideje folyó hó 18-ka.

— A **rákos-keresztúri** evang. egyház-temetőjében **Vigyázó Sándorné** szül. báró **Podmaniczky Zsuzsanna** költgén épült díszes sírboltkápolnájában folyó hó 8-án tartatott meg az évente tartatni szokott gyászünnepély néhai báró **Podmaniczky János** emlékére; mely alkalommal a lelkész **II. Mózes III. 1—5.** alapján gyászemlékbeszédet tartott.

PÁLYÁZATOK.

A **soproni ág.** hitv. evang. gyülekezet elemi népiskolájánál a külvárosi első osztálybeli rendes tanítói állomás üresedésbe jövén, erre ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen állomással járó jövedelem:

1. Évi 700 frt fizetés, mely az ötödéves 50 frtnyi pótlékok által 890 frtra emelkedhetik.
2. Szabad lakás, esetleg 150 frtnyi lakbér.
3. 18 köbméter kemény hasábf.
4. Nyugdíjigény a gyülekezeti nyugdíj szabályzat értelmében.

Pályázhatnak ág. hitv. evang. okleveles tanítók, kik a magyar és német nyelvet tökéletesen birják és az orgonálásban, valamint az ének- és tornatanításban is jártasak.

A választás egyelőre egy próbaévre történik; ha azonban oly tanítóra esik a választás, ki már véglegesen hivatalban van, a gyülekezet a próbaévtől el is tekinthet.

Az állomás folyó évi szeptember 1-jével lesz elfoglalandó. A keresztlevéllel s egyéb okmányokkal kellően felszerelt folyamodványok f. évi február 28-ig a gyülekezeti felügyelőséghez küldendők.

Sopron, 1886. évi jan. 16-án. *Gebhardt József,*
gyülekezeti felügyelő.

A **péteri** (pestm. esperesség) ág. hitv. evang. egyház segédtanítói állomásának betöltésére.

Kivántatik: képesítési oklevéllel igazolandó pályavégzettség, orgonálás és énektanítás, magyar s tót nyelvben tökéletes jártasság, tiszta erkölcsi jellem, ev. hitbuzgóság.

Javadalom: 300 frt o. é. egy szobából álló alkalmas lakás, fűtéssel, konyhával; azonkívül számíthat privát-órákra s némely stólára.

A sajtátkezüleg irt folyamodványok, az illető okmányokkal felszerelve, f. évi február 22-ig a lelkési hivatalhoz küldendők. A megválasztott február végével foglalja el hivatalát.

Péteri (u. p. Monor), Pestm. 1886. febr. 20.

Dobronyouszky Károly, ev. lelkész.